

KL

> KL
> JANUAR 2020

VAND FRA ALLE SIDER

KLIMATILPASNING FOR FREMTIDEN

VAND FRA ALLE SIDER

Klimatilpasning for fremtiden

© KL

1. udgave, 1. oplag 2019

Produktion: KL's Trykkeri

Design: e-Types

Tryk: KL's Trykkeri

Foto:

Forside og side 4: Lars Kaalund, KL

Side 8: Søren Brandt, Herning Kommune

Side 11: Colourbox

Side 12: Steffen Stamp, Realdania

Side 13: Nete Herskind, KL

Side 15: Roskilde Kommune

KL

Weidekampsgade 10

2300 København S

Tlf. 3370 3370

kl@kl.dk

www.kl.dk

 @kommunerne

 facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830565

INDHOLD

INDHOLD	3
KLIMATILPASNING FOR FREMTIDEN	5
ET SAMMENHÆNGENDE REGELGRUNDLAG	6
EN VIFTE AF FINANSIERINGSMULIGHEDER	9
BESKYTTE ELLER FLYTTE – HVEM BETALER?	13
INFORMATION OG ADMINISTRATIVE LETTELSER	14

KLIMATILPASNING FOR FREMTIDEN

VAND FRA ALLE SIDER

Klimaforandringerne er her allerede. Det er ikke kun noget, der truer i horisonten. Når vandet vælter ind alle steder fra, forandrer det vores land og levevis og medfører store tab – både økonomisk og menneskeligt. Andre steder i verden rammes af tørke og ødelæggende orkaner. I Danmark er det i særlig grad nedbør og stigende havspejl, der oversvømmer os. Det er den udfordring, vi adresserer i dette udspil.

KL støtter visionerne for en udledningsfri fremtid. Vi mener, at Danmark skal tage lederskab for den grønne omstilling og gå forrest på alle parametre. Kommunerne er i front og bidrager aktivt til arbejdet. Forebyggelse er vigtigt og rigtigt.

Allerede nu påvirker klimaforandringerne både borgere og kommuner direkte. Voldsomme skybrud, stigende grundvandsspejl og talrige oversvømmelser sætter både borgere og kommuner under pres. Der er akut behov for, at vi får sat skub i den nødvendige og rigtige klimatilpasning, så vi kan forebygge personlige og samfundsmæssige tab.

Ansvar for klimatilpasning er klart. Den enkelte lodsejer skal sikre sin grund og værdier, ansvaret er entydigt placeret hos lodsejeren, men ofte skal løsningen findes i fællesskab med andre. Det gælder uanset om lodsejeren er privatperson eller offentlig myndighed. Det er kun rimeligt, at regningen betales af de, der har gavn af investeringen.

Men reglerne er komplicerede, og det er dyrt at beskytte sig mod vandet. Borgerne har ikke nødvendigvis økonomien og forudsætningerne for at kunne løfte en så omfattende opgave, som klimatilpasning er. Det betyder, at vigtige projekter falder til jorden.

Vi kender de udsatte steder. Vi kender også de rigtige løsninger. Kommunerne kan og skal ikke finansiere løsningerne, men vi kan hjælpe med at facilitere processerne, vejlede borgerne og arbejde for bedre finansieringsmuligheder.

Det kræver, at rammerne og redskaberne bliver bedre og nemmere at gennemskue.

Med dette udspil vil KL præsentere en række løsningsforslag, som afsæt for konkret handling i samarbejde med Folketinget, borgerne, kommunerne, forsyningselskaberne, erhvervslivet og kreditinstitutterne.

Der er brug for

1. Et sammenhængende regelgrundlag uanset hvor vandet kommer fra.
2. En vifte af finansieringsmuligheder, der både retter sig mod de mindre lokale projekter og de store projekter af national interesse.
3. Klar kommunikation om ret og pligt for borgere og myndigheder samt en effektiv klagebehandling.

Udspillet indeholder en række problemstillinger og løsningsforslag, som KL mener kan ruste Danmark bedre til at håndtere klimaforandringerne - både nuværende og kommende. Med udspillet vil vi gerne invitere til dialog med alle, der deler ambitionen om at skabe de nødvendige rammer og forståelse for, at klimatilpasningen skal op i tempo, så vi kan beskytte vores fælles værdier.

Med venlig hilsen

Jacob Bundsgaard
Formand for KL

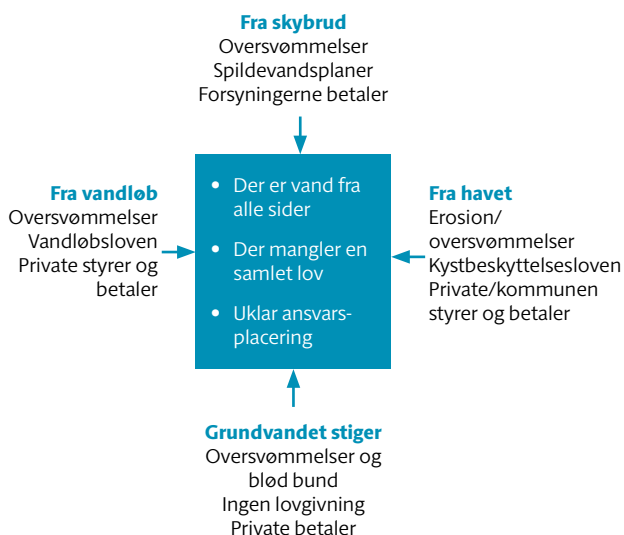

Kristian Wendelboe
Administrerende direktør for KL

ET SAMMENHÆNGENDE REGELGRUNDLAG

Klimatilpasning er kompleks med mange begreber og processer. Det skyldes, at der er mange love og regler, der er mange aktører og endelig er økonomien uoverskuelig eller ukendt for de fleste. Det leder til frustrationer, misforståelser, manglende forventningsafstemning og passivitet.

Klimatilpasning drejer sig om at tilpasse sig kysterosion, oversvømmelser fra baglandet, stigende grundvand eller skybrud. Det kræver forskellige tekniske løsninger afhængigt af, hvor vandet kommer fra. Det betyder også, at der er forskel på hvilken lovgivning, der skal anvendes og hvem, der skal bidrage, når projektet skal gennemføres. Af nedenstående figur fremgår de forskellige scenarier i oversigtsform.

> **Figur 1: Kilde til klimahændelse, lovgivning og betaling**

Der er tale om kompleks lovgivning, hvor hver lov er tilpasset sit virkefelt. KL efterspørger ikke én samlet lov, men lovgivningen skal hænge meget bedre sammen og være gennemskuelig. En forenkling af lovgivningen kræver, at Folketinget tager initiativ til diskussionen og systematisk gennemgang af lovgivningen, så den bliver mere sammenhængende.

Der skal være en sammenhæng mellem den lovgivning, der beskriver og bestiller en løsning og den særlovgivning, som skal sikre udførelsen.

Initiativpligt og ansvarsfordeling mellem borger, kommuner og staten skal være mere tydelig.

Virkemidler, der har vist sig effektive i en lov til fremme af klimatilpasning, skal indføres i anden lovgivning.

I dag er det ikke ubetinget klart, hvem der er forpligtet til at gøre hvad, når det handler om klimatilpasning. Det skyldes bl.a. at f.eks. planlovens bestemmelser kan give anledning til misforståelser ift. hvor langt den kommunale opgave går, og hvornår det er de private, der skal tage initiativ.

Det skal stå helt klart hvornår og i hvilket omfang borgerne forventes selv at tage initiativ, og hvornår og i hvilket omfang kommunerne eller staten kan eller skal tage initiativ alene eller sammen med borgerne

Der er i dele af lovgivningen virkemidler, som har vist deres duellighed og som med fordel kan overføres til anden lovgivning. Det kan bidrage til øget sammenhæng og genkendelighed.

Der er behov for sammenhængende løsninger. Derfor er det nødvendigt med en gennemgang og ændringer af den samlede lovgivning med dette for øje. Ekspertudvalgets arbejde i forbindelse med vandløbsloven viste, at der i forhold til oversvømmelser fra vandløb er områder, hvor der er behov for helhedsorienteret planlægning. Det gælder ikke kun for vandløb men for alle typer af klimatilpasning og samspillet mellem dem.

En mere virkningsfuld og tydelig lovgivning er kun mulig, hvis Folketinget tager initiativ til at sikre en sammenhængende lovgivning.

“ Det er borgernes ansvar. Med de rette rammevilkår kan stat, kommuner og vandselskaber tage flere initiativer og hjælpe borgerne.

Der er behov for lovgivning for indsatsen mod de problemer, stigende grundvand giver for borgerne og infrastrukturen.

Flere steder i landet er grundvandet steget med en til to meter. Lods-ejerne forventer normalt at have grundvandet et godt stykke under overfladen, men pludselig står marker, haver og kældre under vand.

Problemerne er de samme, uanset om vandet blot er almindeligt overskudsvand, der er kommet fra oven, eller om det er stigende grundvand, der kan give alvorlige problemer fremover. I dag er der ingen lovgivning, der retter sig mod dette problem. Derfor er rollerne uklare. Set fra et samfundsmæssigt perspektiv risikerer store investeringer at være fejlanbragte; eksempelvis nye udstykninger eller veje som anlægges uden sikring mod stigende grundvand.

“ Vi ”drukner” nedefra, grundvandet nærmer sig overfladen. Men der er ingen regler, der placerer ansvaret for en løsning.

Der er behov for et nationalt klimascenarie som grundlag for kommunernes og borgernes planlægning og prioritering.

Problemstillinger relateret til vand som ekstreme vejfænomener og fejlslagen klimatilpasning betegnes af World Economic Forum som den ultimative systemudfordring, fordi vand understøtter al økonomisk vækst på tværs af sektorer, samtidig med at vand forvaltes fragmenteret indenfor de forskellige sektorer. Det øger risikoen for nedbrud af service og underinvestering i kritisk infrastruktur.

Til at understøtte kommunernes arbejde med klimasikringsplaner etc. stillede staten i aftalen om den kommunale og regionale økonomi for 2013 et samarbejde om klimatilpasningsindsatsen i udsigt. Ifølge en undersøgelse blandt udvalgsformænd i kommunerne er staten imidlertid fortsat fraværende, både når det gælder strategi og finansiering.

KL foreslår derfor, at staten udarbejder et nationalt klimascenarie, som kommuner og borgere lokalt kan lægge til grund for lokale

klimatilpasningsprojekter. Klimascenariet bør opdateres løbende på grundlag af nyeste dokumenterede viden, til støtte for f.eks. beslutning om, hvorvidt et projekt skal matche en 20, 50 eller måske en 100-årshændelse. Et klimascenarie vil med andre ord kunne kvalificere investeringsbeslutningerne, så risikoen for enten under- eller overinvestering reduceres.

Modeller for partsfordeling efter nytteprincippet skal være mere klare og brugbare end de er i dag.

Nytteprincippet skal fastholdes. Det betyder, at dem, der får størst nytte af et klimatilpasningsprojekt, fordi de ligger mest udsat og/eller har de største værdier at beskytte, skal bidrage mest til projektets gennemførelse.

Nytteprincippet er forholdsvis enkelt, når problemer og løsninger ligger på samme mere eller mindre afgrænsede arealer. Det kan f.eks. være et dige foran grunde, som skal beskyttes mod havet.

I mange tilfælde er nytteprincippet dog meget vanskeligt at omsætte i en finansieringsmodel i det konkrete projekt. Det gælder særligt i situationer, hvor eksempelvis et dige eller en sluse skal placeres langt fra de områder, der skal beskyttes.

I et stort vandløbsopland kan problemet ligge i kystbyen, der oversvømmes af vand fra arealer, der ligger længere oppe ad vandløbet. Løsningen er at holde vandet tilbage, før det når byen. Men de parter, der skal tage initiativ og måske betale for løsningen, får ikke selv direkte nytte. Og de, der har problemet nede i byen, kan have svært ved at handle, da løsningen ligger på arealer, som andre ejer.

Det er i visse tilfælde muligt at bede kommunen starte et projekt i vandløbet, en såkaldt reguleringssag. Erfaringen viser dog, at det er vanskeligt at bruge denne mulighed. Det er svært for borgerne at tage initiativ til en fælles løsning, endsiges finde en fordelingsnøgle, hvor både borgere, der får nytte af et projekt, og borgere på arealer, hvor problemet opstår, bidrager til løsningen.

Udfordringen er derfor for det første at få gjort det klart for alle borgerne, at de har fælles nytte af et projekt og derfor skal være med til at betale. For det andet er der behov for klare og faste modeller, som kan bruges ved fordeling af udgifterne mellem de, der får nytte af projektet.

Det bør undersøges om de beføjelser til bidragsfordeling, som kommunerne har efter vejloven eller anden lovgivning helt eller delvist kan lægges til grund for en mere klar og anvendelig model for bidragsfordeling i sager om klimatilpasning

> Case: Tætte rør giver vand i kælderen

Efteråret 2019 var det vådeste i hele den periode, hvor DMI har målt nedbør i Danmark. Det vil med sikkerhed få grundvandet til at stige. Mange husejere og boligselskaber vil få problemer med fugt i kælderen, og veje og dæmninger risikere at bryde sammen. Stigende grundvand kan være et problem over hele landet, og det rammer store områder på samme tid.

Midt på den jyske hede, lidt nord for Herning, ligger byen Sunds, hvor der bor godt 4000 mennesker. Selvom man ikke kan se det, så står grundvandet højt i det meste af Sunds. Og så har vi balladen, fordi separering af kloaknettet med nye tætte ledninger, vil give en øget risiko for at grundvandet vil stige og dermed vand i kældre og skader på infrastruktur.

I Sunds mener kommunen og vandselskabet, at den bedste løsning vil være, at der etableres et drænrør sammen med den eksisterende kloak. I dag ligger ansvaret for løsningen hos den enkelte borger. Det kræver, at de berørte borgere går sammen i et drænlag for at betale for en løsning. Det er nemlig en stort set umulig opgave for borgerne at koordinere og gennemføre så stort og teknisk kompliceret et projekt.

Når kloaknettet separeres, efterlades borgerne med et problem, som de ikke vil være i stand til at løse. Selvom kommunen og vandselskab gerne vil hjælpe, må de ikke med den nuværende lovgivning. Juridisk er det nemlig alene grundejeren, der har ansvaret for at løse problemerne med et stigende grundvandsspejl. Vandselskabet har med den nuværende lovgivning kun ansvaret for bortledning af spildevand og overfladevand.

Uden den rigtige lovgivning kan kommuner og vandselskaber ikke arbejde med projekter, der har til formål at sænke og bortlede grundvandet. KL ønsker en lovgivning, der fastlægger, at kommuner og vandselskaber skal spille en aktiv rolle i løsningen af dette problem. KL ønsker også, at der skal ses nærmere på, hvordan udgifterne skal fordeles på de, der har nytte af projekterne.

Så indtil videre står borgerne i Sunds, vandselskabet og kommunen med et problem, fordi det ikke er praktisk muligt at håndtere det terrænnære grundvand i byområderne i dag.

EN VIFTE AF FINANSIERINGSMULIGHEDER

Et klimatilpasningsprojekt vil have værdi for de mennesker, der umiddelbart bliver bedre beskyttet mod klimahændelser. Men det har også værdi for resten af samfundet i form af mobilitet, omsættelighed, bosætning i alle dele af landet, bevarelse af beboelige områder og afsmittende effekter på de omkringliggende områder, der også kan blive bedre beskyttet.

Natur, miljø, beredskab og planlægning er offentlige opgaver, hvor kommunerne har et sammenhængende ansvar for de borgernære opgaver. Det vil derfor give god mening, at kommunerne også får et større ansvar for at bidrage til øget samfundsnytte og samfundsøkonomi forbundet med klimatilpasning med de rigtige løsninger på de rigtige steder.

Et skøn er, at der er behov for at klimatilpasse for mindst 50-75 mia. kroner de næste 20-30 år. I en rapport udarbejdet for Realdania i 2017 konkluderes det, at "de samlede skadesomkostninger udgør i nettonotidsværdi 93 mia. dkk for de 48 byer [på 100 år – red.] og varierer betydeligt for de undersøgte byer." Det er store skader. Kunne man anvende pengene til forebyggelse, vil meget være vundet.

Det er som nævnt helt afgørende, at alle lodsejere kan og skal være med til at klimatilpasse. Erfaringen viser imidlertid, at ikke alle kan eller har vanskeligt ved at bidrage, og at for mange initiativer af den grund går i stå. Alle redskaber skal derfor bringes i spil for at sikre sammenhængskraften, så også økonomisk vanskeligt stillede borgere kan sikres mulighed for langfristet finansiering eller tilskud. Samme løsning passer ikke til alle projekter eller alle deltagere. Derfor er det vigtigt, at vi får skabt en vifte af finansieringsmuligheder, så alle får mulighed for at være med.

Kommunernes andel af klimatilpasningsprojekter skal fritages fra anlægsloftet.

Klimatilpasning, der har til formål enten at beskytte kommunernes egne ejendomme, infrastruktur og værdier eller at tilbageholde vand, der stammer fra kommunernes arealer, kan finansieres af

kommunerne selv. En reel barriere for, at kommunerne selv kan bidrage til tilbageholdelse eller afledning af vandmængderne, er dog, at projekterne er omfattet af anlægsloftet. Dermed kommer den langsigtede, men nødvendige, klimatilpasning i konkurrence med de mere borgernære, nødvendige investeringer i f.eks. renovering af folkeskoler og opførelse af daginstitutioner. Med stigende behov for klimasikring risikerer andre afgørende anlægsprojekter at blive skrinlagt, eller at nødvendige klimasikringsprojekter udskydes. Kommunernes udgifter til klimasikring af egne værdier bør derfor holdes uden for loftet over kommunernes anlægsudgifter.

Forsyningselskabernes mulighed for fuld finansiering af klimatilpasningsprojekter skal genindføres.

Før 2013 finansierede kommunerne selv fuldt ud kommunale klimatilpasningsprojekter. I 2013 blev der indført mulighed for, at spildevandsselskaberne kunne finansiere 75 pct. i klimatilpasningsprojekter indenfor selskabernes naturlige ansvarsområde samtidig med, at man indførte en midlertidig ordning, som indbar, at selskaberne i perioden 2013-2016 kunne finansiere op til 100 pct. Kommunerne bidrog bl.a. med planlægning, men det var spildevandsselskaberne, der effektuerede projekterne og dækkede omkostningerne over taksterne. Tanken bag ordningen er, at det rent geografisk ofte er de samme forbrugere, der afleder spildevand, som har problemer med for meget vand i form af oversvømmelser.

Den mulighed blev ikke forlænget, selvom Miljøstyrelsens evaluering fra 2017 viste, at de alternative klimaprojekter på terræn, hvor der afledes tag- og overfladevand, er markant billigere end de mere traditionelle løsninger, hvor der nedgraves rør og etableres underjordiske bassiner. Udgiften til overfladeløsninger udgør som tommelfingerregel kun op til 25 pct. af den alternative udgift. Det betyder, at spildevandsselskaberne i dag kun kan finansiere 75 pct. af de kommunale klimatilpasningsprojekter, og at kommunerne skal finde de resterende penge indenfor det normale budget. Det har reelt sat en bremse for projekterne.

Der er i det nuværende regelsæt mulighed for at fortsætte ordningerne, og det kræver blot, at der justeres på indtægtsrammen for spildevandsselskaberne.

Kommunerne har også mulighed for at påvirke prioriteringerne i de kommunalt ejede selskaber, hvor det vil være naturligt, at der i ejerstrategierne tages aktivt stilling til ansvar og medvirken til klimatilpasning

Det bør endvidere klarlægges, om forsyningsselskaberne også skal have mulighed for at deltage i indsatsen mod højtstående grund-

vand i de kloakerede områder. En medvirkende årsag til det stigende grundvand er paradoksalt nok, at moderne og tætte kloakrør ikke har den samme drænende effekt som gamle rør, hvor indsvivning af grundvand bidrager til afvanding.

“ Der skal være klarere roller og arbejdsfordeling mellem vandselskaber og kommuner. Kommunerne er myndighed og kan bestille projekter. Vandselskaberne skal kunne udføre opgaven.

Staten skal oprette og sikre finansiering til en klimatilpasnings- og kystsikringsfond.

“ Udfordringerne fra havet er flere steder så store og truende, at der er behov for økonomisk hjælp fra en national kystfond.

KL foreslår at skærpe statens aktive indsats. Staten skal etablere en fond, som bidrager til finansiering. Projektstøtte bør tildeles ud fra et strategisk sigte f.eks. baseret på et nationalt klimascenarie.

En løsning inspireret af f.eks. bredbåndspuljen kunne være, at projekter tildeles støtte efter et pointsystem. Kriterierne kan f.eks. være, at borgerne selv går sammen og udarbejder projektet (evt. bistået af kommunen), samfundsøkonomi, nytteværdi eller graden af egenfinansiering i projektet. Desuden vil det være naturligt, at klimatilpasningsprojekter til sikring af samfundskritisk infrastruktur kan opnå støtte fra en sådan fond.

KL opfordrer derfor staten til at afsætte midler på finansloven, alternativt at indføre et præmietillæg på f.eks. forsikringsordninger, eller en kombination af de to muligheder, til en pulje, der kan medfinansiere klimatilpasning. Der kan f.eks. være tale om initiativer fra grupper af borgere evt. organiseret i lag, der ønsker at gennemføre en klimatilpasningsindsats.

Alle 98 kommuner har gennemført lokale risikokortlægninger og har udarbejdet lokale klimasikringsplaner. Men det er ikke kommunernes opgave at klimasikre. Gevinsterne ved klimatilpasning og dermed færre skader som følge af vandmasser tilfalder grundejere og forsikrings-selskaber. Der kan, i lighed med stormflodspuljen, via forsikringsordningerne indføres et bidrag til medfinansiering til en klimatilpasningsfond, hvor pengene bruges til forebyggelse i stedet for genopbygning.

Forsikrings-selskaberne er i dag ved lov forpligtet til at opkræve en afgift på hver brandforsikringspolice på i øjeblikket 30 kr. til stormflods- og oversvømmelsespuljen og 10 kr. pr. police til stormfaldspuljen. Det vil være nærliggende i denne ordning at indføre et bidrag til en klimasikringspulje.

Kystbeskyttelseslovens muligheder for finansiering gennem KommuneKredit skal indføres for klimatilpasning reguleret efter anden lovgivning.

Klimatilpasningsprojekter, der beskytter, ikke blot de direkte berørte borgere, men også har gunstige effekter på de omkringliggende områder, er en opgave, som også tjener et offentligt formål. Derfor har kommunen i kystbeskyttelsesloven en initiativret, selvom det er lodsejerne, der skal betale.

Hvis der ikke kan opnås enighed mellem de berørte lodsejere om en kystbeskyttelsesforanstaltning, kan kommunen afgøre, om der skal anlægges kystbeskyttelse, hvem der skal betale, og kommunen kan stille kommunal lånegaranti.

KommuneKredit kan låne ud til formål, hvor der i lovgivningen er hjemmel til, at kommunen kan varetage opgaven og kan låne til formålet. Det betyder, at slutriskoen for et projekt skal ligge hos kommunen, og derfor er det også afgørende, at det er en mulighed og ikke et krav, at der kan stilles kommunegaranti for et projekt.

Muligheden for, at et klimabeskyttelseslag kan opnå kommunal garantistillelse og dermed kan optage lån i KommuneKredit, afhænger i dag af, hvilken lovgivning beskyttelsen er omfattet af.

Låneadgangen bør kobles sammen med, at garanti for lån til klimabeskyttelse fritages fra lånerammen, sådan som det i dag er tilfældet med garanti stillet til projekter omfattet af kystbeskyttelsesloven.

KL ønsker med andre ord, at klimatilpasning, uanset hvilken form for oversvømmelse borgerne beskytter sig imod, bliver sidestillet med

reglerne i kystbeskyttelsesloven, så kommunerne kan tage initiativet og stille garanti, uden at det påvirker kommunens låneramme.

Udvidet adgang til realkreditfinansiering skal undersøges.

Nogle borgere har ikke økonomisk mulighed for at bidrage til klimasikringsprojekter og har ikke mulighed for yderligere belåning. Derfor kan de heller ikke sikre deres ejendom og dermed det pant, de har stillet overfor långiver. Det følger af lovgivningen, at kreditgiver skal have en risikobaseret tilgang. Men at klimabeskytte sin ejendom er principielt en bæredygtig indsats til sikring af ikke blot boligen, men også pantet.

Hvis en boligejer ønsker at klimabeskytte sin bolig, og dermed sikre pantet bedre, bør det undersøges, om der kan gives en udvidet låneadgang til en "bæredygtig klimainvestering". Lånegrænsen for sommerhuse er 75 pct. og for helårsboliger 80 pct., og det er ikke givet, at boligejerne har mulighed for tillægs lån til klimatilpasningsprojekter.

Det bør udredes, om lånegrænsen i særlige tilfælde, f.eks. kystnær beliggenhed, kan forhøjes for klimatilpasningslån, da ejendommen alt andet lige må forvente at fastholde eller ligefrem stige i værdi, hvis den sikres mod ødelæggende klimahændelser.

“ Mere end halvdelen af de kommunale chefer vurderer, at den manglende finansiering er den primære årsag til, at private fælles klimaprojekter ikke gennemføres ”.

> Case: Når borgerne spænder ben for hinanden

Det så ellers så lovende ud i Kerteminde. En flok ildsjæle blandt borgerne tog initiativ til en sluse. Den skulle beskytte ejendommene midt i byen og Noret (lille fjord) mod oversvømmelser ved højvande og det samtidig blæser fra den forkerte retning.

Slusen ville koste 45 mio. kr., og RealDania var klar til at finansiere de 15 mio.kr. De sidste 30 mio. kroner skulle de berørte lodsejere betale med små månedlige beløb over de næste 30 år. Men så startede balladen.

Der er ca. 1000 berørte borgere. Mange af dem mener, at det er en samfundsopgave at klimabeskytte deres ejendomme. Deres argument er, at bare fordi de er uheldige at bo ned til vandet, så er det ikke dem, der alene er skyld i klimaforandringerne. Derfra tog modstanden fart.

De mest udsatte skulle betale mest. Men meget af modstanden kom fra grundejere, der lå længst væk og skulle betale mindst, fordi de slet ikke syntes, de havde et problem. Helt galt gik det, da borgerne i et sluselag selv skulle være bygherrer og stå for driften af slusen.

Kommunen ville gerne have taget opgaven på sig, men det var ikke muligt pga. anlægsloftet, som begrænser kommunens investeringer i veje, bygninger og i dette tilfælde en sluse.

Resultatet er blevet, at der ikke bliver bygget en sluse i denne omgang. Så borgerne i Kerteminde by må fortsat leve med udsigten til oversvømmelser, når der er højvande og blæser fra den forkerte retning.

KL ønsker, at klimatilpasningsprojekter friholdes fra anlægsloftet, så kommunerne mere aktivt som bygherre kan bistå borgerne i de rigtige samfundsøkonomiske løsninger.

BESKYTTE ELLER FLYTTE – HVEM BETALER?

Der er behov for en udredning og model for tilskud til grundejere uden udsigt til fortsat nytte og/eller benyttelse af ejendom truet af oversvømmelse eller erosion.

I Danmark er der tradition for at forsikre sig mod vand, der skader ens ejendom.

Det kan være både i de private gensidige forsikringer i forhold til nogle typer af hændelser. Det kan være den fælles statslige forsikring, hvis der er tale om stormflodsskader. Men der kan også være hændelser, som f.eks. skader forårsaget af erosion, hvor forsikringen ikke dækker.

Med mere voldsomt vejr stiger hyppigheden af det der ellers var kategoriseret som 20-50-100 års hændelser. Det betyder, at Stormrådets ordning kun dækker i en periode samtidig med at risikoen for oversvømmelse stiger, hvis ikke grundejerne gør noget.

Større klimatilpasningsprojekter bør vurderes ud fra samfundsnytte og ud fra samfundsøkonomi. Nogle steder giver det ikke samfundsmæssig mening at igangsætte store anlægsprojekter. Selvom der er rigtig mange gode hjælpemidler som f.eks. KlimaAtlas, så mangler der stadig en metode til at vurdere om det giver bedst mening at beskytte sig mod en hændelse der måske forekommer om 50, 100 eller 1000 år eller det giver bedre mening at bruge ressourcerne et andet sted.

En plan for at rømme et område for beboelse, virksomheder og infrastruktur kan i nogle tilfælde være en nødvendig løsning. Det forudsætter frivillighed, langsigtet planlægning og måske hjælp til de berørte med at finde et nyt hjemsted.

Det er ikke en offentlig opgave at erstatte tab på individuelle investeringer. Men der kan være behov for, at det offentlige bistår folk i at komme videre, hvis de f.eks. ikke selv er i stand til at finde ny bolig. Der er ikke tale om erstatning, men om at bistå ejerne med at løfte de byrder, der er knyttet til en ejendom, der må opgives og dermed skal forsvarligt nedrives. Det kan også handle om at bistå til en genhusning, som vedkommende er i stand til at betale.

For nogle kan der uagtet, at det er deres eget valg oprindeligt at have bosat sig eller etableret virksomhed et sted være behov for bistand til dels oprydning, dels genhusning.

Derfor er der brug for klare rammer for, hvornår opkøb kan komme på tale, hvis det vil give størst samfundsnytte helt at opgive et bygget område og at der afsættes nationale midler til formålet.

“ Lægges værdien af alle landets boliger og sommerhuse sammen, blev det i 2013 opgjort til 4.350 milliarder kroner. Det er de værdier, vi vil beskytte.

INFORMATION OG ADMINISTRATIVE LETTELSE

Der er behov for klar national information om ret og pligt.

Der er behov for en borgerrettet national kommunikations- og informationsindsats, som kan bidrage til, at flere projekter kommer bedre fra start til slut. KL stiller sig naturligvis til rådighed for samarbejde om et sådant statsligt informationsinitiativ.

85 pct. af de kommunale teknik- og miljøchefer mener, at der er et stigende behov for projekter, der initieres og betales af flere grundejere i fællesskab.

Men det er svært at samles, og ofte falder projekterne på økonomien.

Kun to procent af de kommunale teknik- og miljøchefer oplever, at borgerne anerkender deres økonomiske ansvar for at sikre huse og andre værdier, selvom lovgivningen fastslår, at ansvaret er deres. Resten oplever en klar forventning fra borgerne om, at kommunen eller staten helt eller delvist betaler regningen.

En klar fælles opgave for stat og kommuner er derfor, at der kommunikeres klart og målrettet, så borgerne ikke er i tvivl, om

- at de også selv skal tage initiativ
- at der er tale om egenbetaling
- at der også kan være miljø- og naturhensyn, der spiller ind

Det sidste kan opleves som et benspænd, hvis man ikke har været klar over, at der er visse restriktioner på, hvad man må lave i et område som følge af naturbeskyttelseshensyn. Det kan betyde, at det slet ikke er muligt at beskytte et område. Men det også betyde, at det er nødvendigt med dyrere løsninger, fordi projektet skal udformes, så der tages de nødvendige hensyn til natur og miljø.

Målet med en på en gang bred og præcis forhåndsinformation er også at sikre et realistisk ambitionsniveau og dermed støtte, at flere projekter kan komme helskindet og smidigt igennem.

Derudover har kommunerne en særlig opgave i at forklare borgerne, hvilken rolle de kommunale beredskaber har i forbindelse med ekstreme vejrhændelser og dermed afstemme borgernes forventninger til beredskabets indsats, når vandet trænger sig på. Redningsberedskabets kerneopgave er at koncentrere sig om liv og førlighed, væsentlige værdier og miljøet. Det betyder også, at der ved større hændelser er brug for at koncentrere indsatsen om det direkte livstruende og de store værdier og ikke, om der kommer vand i borgernes haver og boliger. Lodsejeren/anlægssejeren har selv et ansvar både for at forebygge men også for selv at begrænse og afhjælpe skader på sin ejendom.

Sagsbehandlingstiden for klager skal reduceres markant.

Klageadgangen skal fastholdes, men der er et aktuelt og akut behov for, at staten markant får nedbragt sagsbehandlingstiden i Naturklagenævnet.

De meget lange sagsbehandlingstider på 2-3 år betyder, at gode projekter mister momentum og opbakning fra borgerne. Derfor er en målrettet statslig indsats på dette område hastende og nødvendig for, at vi sammen kan få klimatilpasningen op i gear.

Klager over ekspropriation afgøres i dag af Transportministeriet, mens selve erstatningen fastsættes af taksationskommissionen. Kommunernes erfaring viser, at erstatningssagerne normalt (altid) går videre fra taksationskommissionen til overtaksationskommissionen.

Derfor bør klager over ekspropriation og lignende kun forelægges én klageinstans. Det bør være tilstrækkeligt, at der er én samlet klageinstans for såvel ekspropriation som erstatning. Dette vil i sig selv nedbringe den samlede sagsbehandlingstid.

> Case: Boliger eller natur?

Jyllinge Nordmark ved Roskilde Fjord klinger bekendt, når talen falder på oversvømmelse, beredskab, boligløse familier og genopbygning. Området består af i alt ca. 500 boliger, som kunne beskyttes af et dige og en sluse i Værebros Å. Kommunen har været meget fokuseret på at minimere påvirkning af strandengen langs fjorden, som er et beskyttet Natura-2000 område. På en strækning er fjorddiget derfor placeret i private haver. Det betyder, at diget kun ville påvirke få promille af naturområdet.

Kommune og beboerne igangsatte anlægsarbejder, da alle nødvendige tilladelser forelå. Men to borgere klagede over opførelsen, og Miljø- og Fødevareklagenævnet gav dem medhold. Derfor er de hårdt prøvede beboere i området nu efterladt med et halvt færdigt kystbeskyttelsesprojekt.

Begrundelsen fra Miljø- og Fødevareklagenævnet er bl.a., at projektet strider imod reglerne for naturbeskyttelse. At påvirkningen kun udgør en meget lille del af det samlede område, betyder ikke noget. Derfor er anlægget af kystbeskyttelsen standset, og beboerne må stadig opretholde beredskabet med fyldte sandsække, mens der arbejdes på en ny tilladelse.

Det langstrakte forløb og klagenævnets lange svartider betyder øgede omkostninger og usikkerhed.

Der er brug for en afklaring af Natura 2000-direktivets rækkevidde, og der må findes en balance mellem naturbeskyttelse og andre samfundsmæssige interesser.

Der er også brug for, at klagenævnet forkorter sine sagsbehandlingstider.

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 3370 3370
kl@kl.dk
www.kl.dk
[@kommunerne](https://twitter.com/kommunerne)
facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830565